

Önkényes ipartelepítés — Budapestre

Szerző:

Macsári Károly

Forrás: *Népszava*

1960. aug. 9.

1960

384

Az ipar területi elhelyezkedésének megváltoztatása, fontos célkitűzése a párt gazdaságpolitikájának. A vidéki területek fokozottabb iparosítása feltétlenül szükséges: 1. mert a vidéki lakosság anyagi és kulturális színvonalát ily módon lehet javítani, 2. gazdaságosabbá válik a termelés, ha az üzemeket közelebb vi-

szik a nyersanyagelőhelyekhez és a felhasználókhoz, 3. az aránytalanság (a gyáripárban foglalkoztatottak 45 százaléka a fővárosban dolgozik) nehezíti a budapesti lakáshelyzetet, a lakosság jobb ellátását víz-, gáz- és áramszolgáltatással, túlzott terhet ró a közlekedésre.

Akik csupán „általában“ helyeselnék

Az iparfejlesztési célkitűzések hiánytalan megvalósítása közügy, az ország egészének érdekét szolgálja. Sajnos, még nem mindenki ismerte ezt fel. A párt Központi Bizottságának néhány héttel ezelőtt megjelent határozata megalapította, hogy a minisztériumok, iparigazgatóságok, üzemek állásfoglalása az ipartelepítést illetően nem következetes, itt-ott ellenállás is tapasztalható.

Gazdasági vezető szerveink — a párt tanácsára — 1958-ban elhatározták, hogy több olyan iparvállalat fejlesztését, amelyeket a hároméves tervben eredetileg Budapestre terveztek, vidéken valósítsák meg. Az Országos Tervhivatal akkoriban, alapos vizsgálat után, a fővárosi tanáccsal egyetértésben úgy döntött, hogy nem járul hozzá 17 vállalat budapesti továbbfejlesztéséhez, mert a beruházások vidéki megvalósítása előnyösebb az országnak.

Sokszor indokolatlanul bővül a fővárosi helyiipar

Am a párthatározatot többen félremagyarázzák, amikor saját területüket érintik a tennivalók. Az üzemek, iparigazgatóságok, minisztériumok terveit ezekben a hetekben egyeztetik, s több esetben kiűnt, hogy az egyes helyi elgondolások homlokegyenest ellenkeznek a központi célkitűzésekkel.

Illusztrálja ezt többi között a fővárosi tanács ötéves tervjavaslata, mely a helyiipar olyan ágaiban is növelni szándékozik az ártermelést, melyek vidéki fejlesztése sokkal célszerűbb. Az Országos Tervhivatal a többi között nem ért egyet — nagyon helyesen — a tanácsi kezelésben levő műanyagipar nagymértékű fejlesztésével.

A helyiipar máskülönbem sem nagyon tartotta magát az iparfejlesztési célkitűzések-

Ezt a határozatot csak részben hajtották végre. Hétgyár — többi között a Ganz Daru-és Kazángyár, az EM 2. számú Épületelemgyár — a fővárosban bővítette termelését. Sőt az Épületelemgyár éppen azt a részleget fejlesztette Budapesten, amely — a vidéket látja el vasbetonból készült táviró póznákkal.

Ilyesfajta törekvések napjainkban is előfordulnak. Azt általában mindenki helyesli, hogy Budapesten az ötéves terv során nem épül országos jelentőségű üzem, s az ipari termelést csak oly mértékben szabad bővíteni, hogy a munkaerőszükséglet ne legyen nagyobb a főváros természetes szaporodásából, illetve a helyi lakosságból fedezhető lehetőségeknel. Általában jó dolognak tartják azt is, hogy a következő öt év ipari beruházásainak negyötöd része vidéken kerül megvalósulásra.

Az utóbbi két három évben számos olyan tanácsi vállalat és szövetkezeti üzem létesült a fővárosban, amelyek elavult technológiával, drágán termelnek s ezért létüket semmi sem indokolja. Jó dolog lenne, ha feltételekhez kötnék a fővárosi helyiipar további fejlesztésének lehetőségét, s csak indokolt esetben járulnának hozzá a termelőkapacitások bővítéséhez.

A minisztériumi iparban jelenleg felülvizsgálják az üzemek műszaki állapotát. Máris megállapították, hogy több vállalatot épületeik és berendezéseik elavultsága miatt nem érdemes tovább fejleszteni, sőt záros határidőn belül hozzá kell kezdeni felszámolásukhoz is. A helyiipar hasonló célú kategorizálása soronlevő feladat.

Bontásra érett üzemek és a milliós beruházások

Kapcsolódó probléma az úgynevezett értékhatáron aluli fejlesztések megnyugtató rendezése. A kerítésen belüli kis beruházásokat egészen a legutóbbi időkig majdnem teljesen saját elképzeléseik szerint végezték a vállalatok. Ez a gyakorlat számos fonák-ságot szült. Így több bontásra érett üzem toldozására-foldozására az évek során milliókat ruháztak be. Ilyesmi történt a Palma Gumigyárban is, melyet évről évre »fejlesztettek«, s az üzem nemrégiben mégis a »távlatban kitelepítendő« közé sorolták.

Az értékhatáron aluli beruházások ugyanakkor csak önmagukban kicsinyek, össz-mennyiségükben viszont jelentősek, s ezért hasznos len-

ne, ha az iparigazgatóságok és a minisztériumok jobban utána néznének felhasználásuknak. A fővárosi tanács következetesebb ellenőrzése — mivel ez év májusától a »kerítésen belüli« beruházásokhoz is ők adják meg a területfelhasználási engedélyt — ugyancsak sok, népgazdasági-lag indokolatlan üzem-bővítésnek venné elejét.

Vidéki vállalatok pesti „kirendeltségei“

Az utóbbi időben gombamódra szaporodtak a különböző vidéki vállalatok fővárosba helyezett telepei, raktárai, kirendeltségei. Elég fel-lapozni a telefonkönyvet, már is tucatjával található olyan vidéki »kirendeltség«

Budapesten, melyek ittlétének jogosultsága erősen vitatható. A Győri Fonoda anyagbeszerzése az Alpáry Gyula utcában, a Győri Hajtóműgyár kirendeltsége az Október 6 utcában, a Győri Kötőtíkesztyűgyár irodája a Mérleg utcában, a Győri Lenszövő kirendeltsége a Nádor utcában, a Győri Szerszámgyár kirendeltsége a Semmelweis utcában csupán néhány példa a sok közül.

Furcsaságok közé tartozik az is, hogy egyes beruházó, tervező és kutatóval foglalkozó, vidékhez kötött intézmények Budapesten tartják központjaikat. Itt található például a Tiszavidéki Vegyi-kombinát beruházó és tervező vezérkara, holott ha a helyszínen ütnék fel állandó jelleggel tanyájukat, közvetlen kapcsolatban lehetnének az építéssel és a termeléssel. Az is hiba, hogy olyan közintézmények vannak Budapesten, amelyek fővárosi elhelyezése indokolatlan. Ilyen például a Mezőgazdasági Gépkísérleti Intézet, a Bányászati Kutató Intézet.

*

Az elmondottak arról tanúskodnak, hogy egyik-másik minisztériumi, iparigazgatósági és vállalati ügyintéző felelősségérzetével nincs minden rendben a párt ipartelepítési politikájának hiánytalan végrehajtását illetően. Ez elsősorban a helyi ügyintézők odaadásán és lelkiismeretességén múlik. Jó lenne, ha az Országos Tervhivatal, a fővárosi tanács, a szakminisztériumok és iparigazgatóságok felelős munkatársai a jelenleginél következetesebben gátolnák meg az olyan vállalati törekvéseket, amelyek ellentétesek gazdaságpolitikánkkal, s szükség esetén nem riadnának vissza még az adminisztratív intézkedésektől sem.

Macsári Károly